

2008-07-15
2008-04-04

Dnr: 300-1382-2008
Er ref: M2008/1443/Mk

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Remiss Miljömålsrådets fördjupade utvärdering av Sveriges miljömål 2008 "Nu är det bråttom!"

Riksantikvarieämbetet har tagit del av handlingarna i rubricerat ärende. Riksantikvarieämbetet är miljömålsmyndighet med övergripande ansvar för kulturmiljö och ställer sig bakom innehållet och slutsatserna i Miljömålsrådets rapport "Miljömålen – nu är det bråttom!".

Riksantikvarieämbetet har i beredningsarbetet inte uppmärksammat att förslagen från vår underlagsrapport inte kommit med i bilaga 1. Listan på förslag är därför inte fullständig (se sid. 16 Miljömålen – nu är det bråttom!).

Riksantikvarieämbetet vill därför komplettera med förslagen från Fördjupad utvärdering av kulturmiljö och kulturhistoriska värden samt uppmärksamma regeringskansliet på vår bedömning av hur Sveriges miljöarbete bör utvecklas för att stärka måluppfyllelsen även för miljöns kulturvärden.

Sammanfattande synpunkter

Att lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta är ett gemensamt ansvar som ska lösas med en helhetssyn på landskapet. För detta krävs att även kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena är en integrerad del av bevarandet, bruket och planeringen av landskapet. Kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena är allas ansvar.

Riksantikvarieämbetet har tolkat sitt övergripande ansvar för kulturmiljön som att

- fortlöpande övervaka och följa tillståndet för kulturmiljö
- driva indikatorer för att mäta måluppfyllelse i relation till kulturmiljö
- stödja och vägleda länsstyrelserna
- stödja och vägleda miljö- och sektorsmyndigheterna i deras ansvar för kulturmiljö och kulturhistoriska värden

Som ett komplement till den sektorsrapport som Riksantikvarieämbetet lämnade tidigt i processen kring fördjupad utvärdering har i samråd med målmyndigheter en underlagsrapport om kulturmiljö och kulturhistoriska värden tagits fram. Där lämnas ytterligare förslag för att stärka kulturmiljödimensionen inom miljömålen och innebär att

- Europeiska landskapskonventionen bör ratificeras
- det särskilda sektorsansvaret utvecklas till att tydligt omfatta kulturmiljön

2008-07-15

Dnr: 300-1382-2008

Remiss Miljömålsrådets fördjupade utvärdering av Sveriges miljömål 2008 "Nu är det bråttom!"

- kulturmiljöövervakningen får en statlig finansiering och bedrivs strategiskt och långsiktigt på nationell och regional nivå
- det regionala miljömålsarbetet vid länsstyrelserna bedrivs med en helhetssyn på landskapet.

Riksantikvarieämbetets svar på remissfrågorna

1. *Hur bedömer remissinstanserna förslagen till delmål och möjligheterna att med hjälp av föreslagna åtgärder uppnå miljö kvalitetsmålen?*

Riksantikvarieämbetet instämmer i Miljömålsrådets bedömning att för att nå miljö kvalitetsmålen behöver föreslagna åtgärder genomföras. Riksantikvarieämbetet vill betona vikten av att miljöpolitiken hanterar och följer upp även sådana förslag till åtgärder som traditionellt ligger inom ramen för andra politikområden. Detta säkerställer en långsiktighet och kostnadseffektivitet i åtgärdsarbetet samt bidrar till att det fortsatta miljöarbetet utförs med en helhetssyn på landskapet som gynnar samtliga grundläggande värden.

2. *Hur bedömer remissinstanserna kostnadseffektiviteten hos de åtgärder som Miljömålsrådet förslår?*

Riksantikvarieämbetet instämmer i Miljömålsrådets bedömning att den sammantagna samhällsekonomiska nyttan av föreslagna åtgärder är större än kostnaderna för det pågående och föreslagna miljöarbetet. Även här vill Riksantikvarieämbetet betona att samtliga åtgärder som lämnats av Miljömålsrådet har betydelse för miljön och därför fortsatt bör beredas inom miljöpolitiken. Då de föreslagna åtgärderna har utarbetats i relation till varandra är det angeläget att de samlade förslagen hanteras och följs upp inom miljöpolitiken.

Riksantikvarieämbetet har bidragit med konsekvensanalyser av de föreslagna åtgärder som gäller kulturmiljön i de målvisa underlagsrapporterna. Kvantifiering och monetarisering av nyttor som kan kopplas till kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena är ett tämligen outforskat område. Det finns ett stort behov att utveckla metoder att värdera icke-monetära nyttigheter för att kunna mäta miljönytta.

3. *Vilka konflikter ser remissinstanserna mellan Miljömålsrådets förslag och andra mål?*

Miljö kvalitetsmålen uttolkar den miljömässiga dimensionen i hållbar utveckling. Av miljöpolitiken framgår att *Kulturmiljön och kulturhistoriska värden* är ett grundläggande värde som ska vara en utgångspunkt för de åtgärder som krävs för att uppnå miljö kvalitetsmålen. Miljömålen ska verka för hushållning med kulturmiljön genom bibehållen kulturhistorisk mångfald, ett fortsatt varsamt brukande och att kulturmiljön ska tas tillvara som resurs. Möjligheterna att avläsa olika tidsspår och tidsdjup hos ett samhälle och att främja historiska berättelser är en kvalitet för en god livsmiljö. Riksantikvarieämbetet har i sin underlagsrapport

2008-07-15

Dnr: 300-1382-2008

Remiss Miljömålsrådets fördjupade utvärdering av Sveriges miljömål 2008 "Nu är det bråttom!"

Kulturmiljö och kulturhistoriska värden bland annat utvärderat hur olika mål- och sektorsmyndigheter tolkar sitt ansvar för kulturmiljön. Det visar sig att kulturmiljön ingår i olika verksamheters mål- och sektorsansvar för miljön men att praktiken ännu är outvecklad.

Riksantikvarieämbetet anser därför att det tydligt bör framgå i den kommande miljömålspropositionen att berörda myndigheter och aktörer har ett ansvar att även hantera kulturmiljön i arbetet med att uppnå miljömålen. Tydliga problemområden är avsaknaden av en kulturmiljöövervakning samt brist på gemensamma uppdrag och tydlig finansiering av det regionala tvärsektoriella miljöarbetet, två områden som bidrar till att miljömålen inte kommer att nås.

4. Vilka är de väsentligaste kunskapsluckorna?

Det nationella och regionala arbetet med miljö kvalitetsmålen har medfört ökade krav på uppföljning och utvärdering. För att bidra till miljömålsarbetet måste Riksantikvarieämbetet, andra miljömyndigheter och länsstyrelser, samt i förlängningen kommunerna, kunna bedöma om miljön uppnår det tillstånd som definierats.

Övervakningen av kulturmiljön och kulturhistoriska värden ingår idag i ytterst begränsad omfattning som en del i sektorsmyndigheternas miljöövervakning på nationell och regional nivå. Naturvårdsverkets samlade miljöövervakning hanterar inte kulturmiljön. Riksantikvarieämbetet har inom ramen för en övervakning av kulturmiljön utarbetat förslag till bevakningsprogram relaterade till miljömålen.

Finansieringen och organiseringen är två grundläggande framgångsfaktorer, för att en strategisk och långsiktig övervakning av kulturmiljön överhuvudtaget ska vara möjlig att upprätthålla, som för närvarande är olösta. Riksantikvarieämbetet har i budgetunderlag för åren 2009-2011 framfört att finansieringen bör ske inom ramen för en samlad miljöövervakning. Avseende organiseringen behövs en utökad samverkan mellan den redan etablerade miljöövervakningen och kulturmiljöövervakningen för att bland annat samordna nuvarande och kommande nationell och regional miljömålsuppföljning.

Avslutningsvis vill Riksantikvarieämbetet göra några förtydliganden och korrigeringar.

Strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö (sid 282 Skydd och bevarande åtgärder inom jordbruket)

Riksantikvarieämbetet vill förtydliga att områdesskydd genom inrättande av kulturresevat har föreslagits som åtgärd i sex av miljö kvalitetsmålen: *Hav ibalans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar, Storslagen fjällmiljö* och *God bebyggd miljö*.

2008-07-15

Dnr: 300-1382-2008

Remiss Miljömålsrådets fördjupade utvärdering av Sveriges miljömål 2008 "Nu är det bråttom!"

Riksantikvarieämbetet vill även förtydliga skrivningen om att kulturreseptaten kan medföra hinder för verksamheter. Kulturreseptaten fokuserar på verksamheten och bruket av landskapet. Syftet med områdesskyddet är ofta att säkerställa att verksamheten får fortsätta. Detta medför att processen kring bildande av kulturreseptat måste ske i nära förankring med brukare och markägare samt aktörer från andra sektorer. Ambitionen är att kulturreseptaten ska säkerställa områden med utgångspunkt i det breda miljöbegreppet.

I ett kulturreseptat är kostnaderna initialt höga till följd av utredningsarbete, intrångsersättningar, restaureringsinsatser, investeringskostnader och åtgärder för tillgänglighet. Stor vikt läggs vid bred medverkan och förankringsprocessen tar som regel lång tid. Målet är lokal delaktighet och långsiktigt hållbara lösningar inom förvaltningen av kulturreseptaten. Den tidskrävande processen ställer krav på personella och ekonomiska resurser som saknas idag. En ekonomiskt begränsande faktor är kulturmiljövårdsanslaget som inte har ökat på ca 15 år.

Bilaga 2 Konsekvenser av miljö kvalitetsmålen (sid 141 Levande sjöar och vattendrag)

Formuleringen *"Stora delar av kostnaden som rör kulturvården ryms inom befintliga anslag till statliga myndigheter eller Landsbygdsprogrammet och anges inte i konsekvensanalysen som rör kulturmiljöer"* under Statsfinansiella konsekvenser är felaktig. Av bilaga 1 till Levande sjöar och vattendrag Underlagsrapport till fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet (Naturvårdsverket rapport 5769) framgår kostnader för föreslagna åtgärder.

Beslut i detta ärende har fattats av t.f riksantikvarien Jan-Gunnar Lindgren efter föredragning av miljömålssamordnaren Maria Wikman.

Jan-Gunnar Lindgren

Maria Wikman

Kopia till:
Kulturdepartementet